

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการคมนาคมขนส่ง ก่อให้เกิดเครือข่าย การติดต่อสื่อสาร เชื่อมโยงถึงกันในด้านต่างๆ ทั่วทั้งโลก ส่งผลให้การเผยแพร่วัฒนธรรมและค่านิยม ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากต่างประเทศ สามารถแทรกซึมเข้ามาได้อย่างง่ายดาย จนถูกยอมรับเป็น วัฒนธรรมหรือค่านิยมสากลที่มีการยอมรับกันอย่างกว้างขวางขยายครอบคลุมไปทั่วโลก (วิชัย ต้นศิริ, 2541) ซึ่งอาจส่งผลให้วัฒนธรรมในท้องถิ่นหรือเอกลักษณ์ต่างๆ ของความเป็นไทยอาจถูกกลืนให้เลือน หายไป โดยวัฒนธรรมสากลที่ผ่านแทรกซึมเข้ามาโดยไม่ทันระวังตัว สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เกิดการแพร่ขยายของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ทำให้การดูแล และปกป้องเด็กและวัยรุ่นจากค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์เป็นไปได้ยากลำบากมากขึ้น คนในสังคมเห็นแก่ ประโยชน์ส่วนตนมากขึ้น ภายในสังคมเกิดความสงบสุขน้อยลง

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบันจนหลอมรวมกลายเป็น หนึ่งเดียวกัน การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจึงเป็นเหมือนกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่ง ในการสื่อสารของมนุษย์ยุคปัจจุบันอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ บุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน ย่อมจะต้องมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่างๆ แตกต่างกันไป (Dahl, 2005) การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล มีความเข้าใจและยอมรับสังคมที่แตกต่างไป จากตน รวมทั้งการอยู่ร่วมกันกับกลุ่มบุคคลจากหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม มี บทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจร่วมกัน และถือได้ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อน เพราะ แต่ละคนก็จะมีวัฒนธรรมที่สั่งสมมาจากการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ เมื่อเกิดการสื่อสาร กับบุคคลอื่น ย่อมมีการเรียนรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกันและกัน

จังหวัดสตูลเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม คือเป็น สังคมที่มีความเป็นอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและประเพณีปฏิบัติ ที่มีความแตกต่างกัน ก่อให้เกิดประเพณีและวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกันในสังคมทั้งความคิด ความเชื่อ และวิถีชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาสและสตูล จะมีคนไทยเชื้อสายมลายู จีน อาศัยอยู่ร่วมกับคนไทยถิ่นใต้ ซึ่งคนเหล่านี้จะมี วัฒนธรรมหลักร่วมกัน เช่น การใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสาร การเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ การปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับเดียวกัน ขณะที่คนไทยในแต่ละชาติพันธุ์ก็จะมีวัฒนธรรมย่อยแตกต่าง

กันไป เช่น คนไทยเชื้อสายมลายูส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาอิสลาม พูดภาษามลายู มีการแต่งกาย และวิถีชีวิตเป็นแบบมลายู คนไทยเชื้อสายจีนก็จะปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิมของตน เช่น การไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษในช่วงเทศกาลตรุษจีน ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ส่งผลให้สัดส่วนของประชากรมีความหลากหลายและแตกต่าง (นิธิไทย นัมคณิสรรณ, 2558)

การอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมทำให้วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบพฤติกรรมมนุษย์ในแต่ละสังคมส่งผลให้แต่ละสังคมมีบริบทวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ ถิ่นฐานที่ตั้ง องค์การทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองตลอดจนความเชื่อ และค่านิยมทางสังคม สะท้อนถึงวัฒนธรรมระดับต่างๆ (Hofstede and Hofstede, 2005) ซึ่งในการพัฒนาพฤติกรรมที่ดีต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งจากทางบ้าน โรงเรียนและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ครู” ในโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถขับเคลื่อนองค์กรได้รวดเร็วที่สุด เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีโอกาสและเวลามากที่สุดในการสร้างเสริมคุณลักษณะที่ดีให้กับผู้เรียน อีกทั้งโรงเรียนยังเป็นศูนย์กลางสำคัญของการรวมพลังจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครอบครัวที่สามารถผลักดันแนวคิดใหม่ๆ ให้เกิดเป็นผลองค์ประกอบที่สำคัญ ผู้ใหญ่ในสังคมไทยมักจะกล่าวว่า “เด็กสมัยนี้ดีสู้เด็กสมัยก่อนไม่ได้” หรือมีผู้หวังดีต่อสังคมไทย กล่าวว่า “การศึกษาของชาติในระยะเวลาที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาจิตใจ และพฤติกรรมของเยาวชนไทยน้อยมาก จนน่าวิตกว่าในอนาคตจะมีแต่คนเก่ง ความรู้สูง แต่หากคนดีได้น้อย” (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, 2539)

สถาบันรามจิตติได้จัดทำโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน (Child Watch) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในภาพรวมของประเทศ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มตามพัฒนาการตามวัย กล่าวคือ พฤติกรรมกลุ่มแรกจะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโตยิ่งเพิ่ม” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ เที่ยวกลางคืน พูดโทรศัพท์ โดดเรียน ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ ดื่มสุรา และเล่นอินเทอร์เน็ต ส่วนพฤติกรรมกลุ่มที่สองจะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโตยิ่งลด” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไปวัด ไปเที่ยวกับพ่อแม่พี่น้อง เล่นกีฬา และช่วยงานบ้าน เป็นต้น (สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญาณี บุญซื่อ, 2551) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกรอบกำหนดแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาของชาติอย่างมีคุณภาพเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) การพัฒนาคนให้มีคุณภาพจะต้องเริ่มที่การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงความมุ่งหมายหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เพื่อเป็นการศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสมบูรณ์การอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อคนไทย

ทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ จึงมีการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ให้ สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาในแต่ละช่วงชั้นเพื่อประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั่วประเทศที่จัดตั้งก่อน ปี พ.ศ. 2542 จำนวน 36,007 แห่ง ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ได้กำหนดโดยบังคับ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งต้องได้รับการประเมินทุกๆ 5 ปี (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา, 2548) การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) เป็นการประเมินเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบ มากกว่ากระบวนการโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอก สำหรับสถานศึกษาในรอบสามนี้ได้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 โดยในมาตรฐาน ด้านผู้เรียนของ สมศ. ได้ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ในมาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษา กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 2 ที่ทุกโรงเรียนจะต้องพัฒนา นักเรียนให้ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดย สมศ. จะกำหนดเกณฑ์การประเมินและประกาศให้โรงเรียนได้ ทราบก่อนล่วงหน้า เพื่อให้แต่ละโรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมตามเกณฑ์ ที่กำหนด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัย อาทิ ปัจจัยด้านนักเรียน ได้แก่ การรับ ข้อมูลข่าวสาร การอบรมเลี้ยงดู ลักษณะมุ่งอนาคต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนและครู ปัจจัยด้านห้องเรียน ได้แก่ บทบาทของครูผู้สอน คุณภาพของอาจารย์ ที่ปรึกษา สภาพแวดล้อมห้องเรียน การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นต้น

จะเห็นว่าการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนนั้น ประกอบ ไปด้วยปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนเองและปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ในระดับห้องเรียนซึ่งมีลักษณะสอดแทรก ซ้อนกันเป็นระดับ ในการนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยแบ่งตามลักษณะ ของข้อมูลทางสังคมศาสตร์หรือทางการศึกษาซึ่งเป็นข้อมูลที่มีลักษณะลดหลั่น (hierarchical data) ในระบบการศึกษามักประกอบด้วยหน่วยของการศึกษาหน่วยย่อยๆ รวมกันเป็นหน่วยของการศึกษาที่ ใหญ่ขึ้น เช่น นักเรียนเป็นหน่วยที่ซ้อนอยู่ในห้องเรียน ห้องเรียนเป็นหน่วยที่ซ้อนอยู่ในโรงเรียน โรงเรียน เป็นหน่วยที่ซ้อนในสังกัด และสังกัดเป็นหน่วยที่ซ้อนอยู่ในประเทศ ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน จึงควรวิเคราะห์ข้อมูลแบบพหุระดับ (multilevel data) เพื่อให้ ทราบถึงอิทธิพลต่างๆ ของตัวแปรในระดับต่างๆ กันว่ามีส่วนประกอบย่อยแต่ละส่วนแตกต่างกันอย่างไร ตามระดับข้อมูล (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2541) การวิเคราะห์ข้อมูลจึงจำเป็นต้องใช้เทคนิคการวิเคราะห์ ที่สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลแบบพหุระดับ

ในการศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ผ่านมา ได้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ประการ ดังนี้

1. ตัวแปรในการวิเคราะห์ที่ไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง กล่าวคือ การวัดตัวแปรพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนและการวัดตัวแปรปัจจัยที่ส่งผล เช่น ลักษณะมุ่งอนาคต ส่วนใหญ่เป็นการนำตัวแปรเหล่านี้ไปวิเคราะห์ เสมือนเป็นตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ตัวแปรดังกล่าวเป็นตัวแปรแฝง หากมีการศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนและตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลในรูปของตัวแปรแฝงย่อมทำให้ผลการวิจัยถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนและตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลเป็นคุณลักษณะแฝง (Latent) ที่ส่งผลถึงตัวแปรพฤติกรรมที่เป็นตัวแปรสังเกตได้

2. การศึกษาวิจัยที่ผ่านมาเป็นการเลือกศึกษาตัวแปรทำนาย ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามบางด้าน ซึ่งยังไม่ครอบคลุมตัวแปรทำนายและตัวแปรตามพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยเป็นการแยกศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวแปรทำนายและตัวแปรตามทุกด้าน ทำให้ไม่สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนานักเรียนได้มากนัก

3. ความไม่สมบูรณ์ในการวิเคราะห์ วิธีการวิเคราะห์ที่ใช้ในการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่เป็นการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอย เช่น ยุพาวดี พิมพ์ลา (2556) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ซึ่งการวิเคราะห์การถดถอยเมื่อนำมาวิเคราะห์กับข้อมูลหลายระดับกับตัวแปรที่วัดในระดับสูงกว่า จะมีความแปรปรวนน้อยลงและให้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยต่ำกว่าความเป็นจริง

4. การใช้วิธีวิทยาการวิจัยโดยไม่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของระดับของข้อมูลที่ป็นระดับชั้นลดหลั่น เช่น ระดับบุคคล ระดับห้องเรียน เป็นต้น เพราะลักษณะของห้องเรียนแต่ละคน ย่อมมีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของกลุ่มนักเรียนได้ ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลระดับเดียวย่อมไม่สามารถให้ข้อสรุปที่ถูกต้องในกรณีที่ข้อมูลเป็นแบบลดหลั่นได้ ในขณะที่การวิเคราะห์สมการโครงสร้างพหุระดับจะไม่ละเลยโครงสร้างของข้อมูล ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดความผิดพลาดในการสรุปผลระหว่างระดับ เช่น กิตติศักดิ์ นาคฤทธิ์ (2557) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ด้วยสถิติวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพียงระดับเดียว

จากความสำคัญของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนและในมาตรฐานด้านผู้เรียนของ สมศ. เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ทุกโรงเรียนจะต้องพัฒนานักเรียนให้ผ่านเกณฑ์การประเมิน เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดจึงเกิดคำถามว่านักเรียนที่อยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยมีขนาด

และทิศทางเป็นอย่างไร และปัจจัยใดมีอิทธิพลเชิงสาเหตุที่เป็นอิทธิพลทางตรง ลักษณะรูปแบบเป็นอย่างไร ซึ่งคำตอบที่ได้จากการศึกษาจะทำให้นำมาวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาให้นักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุพหุระดับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรมของจังหวัดสตูล โดยเป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่มีตัวแปรแฝง และใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้างพหุระดับ

คำถามวิจัย

1. มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดสตูล
2. โมเดลเชิงสาเหตุพหุระดับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนมีลักษณะอย่างไร และมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุพหุระดับ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มีหน่วยวิเคราะห์สองระดับคือ ระดับนักเรียนและระดับห้องเรียน โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 จังหวัดสตูล
2. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล ผู้วิจัยแยกศึกษาเป็นสองระดับคือ ระดับนักเรียนและห้องเรียน โดยระดับนักเรียนศึกษาเฉพาะปัจจัยลักษณะมุ่งอนาคต ความฉลาดทางอารมณ์ และสัมพันธภาพ และระดับห้องเรียนศึกษาเฉพาะบรรยากาศ ในชั้นเรียนและคุณภาพครูที่ปรึกษาเท่านั้น

3. ตัวแปรในการวิจัย แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ (1) ตัวแปรทำนายระดับนักเรียนและระดับห้องเรียน (2) ตัวแปรตามพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล รายละเอียดของตัวแปรแต่ละประเภทเป็นดังนี้

3.1 ตัวแปรทำนายระดับนักเรียนและระดับห้องเรียน

3.1.1 ตัวแปรทำนายระดับนักเรียน (individual level predictor variables)

3.1.1.1 ตัวแปรแฝงลักษณะมุ่งอนาคต วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่

- 1) การคาดการณ์ไกล
- 2) การวางแผนและแก้ปัญหา
- 3) การรู้จักรอคอยและเพียรพยายาม

3.1.1.2 ตัวแปรแฝงความฉลาดทางอารมณ์ วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่

- 1) ความดี
- 2) ความเก่ง
- 3) ความสุข

3.1.1.3 ตัวแปรแฝงสัมพันธภาพ วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่

- 1) สัมพันธภาพภายในครอบครัว
- 2) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
- 3) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

3.1.2 ตัวแปรทำนายระดับห้องเรียน (class level predictor variables)

3.1.2.1 ตัวแปรแฝงบรรยากาศภายในชั้นเรียน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่

- 1) บรรยากาศทางกายภาพ
- 2) สภาพแวดล้อมทางจิตใจ
- 3) บรรยากาศทางสังคม

3.1.2.2 ตัวแปรแฝงคุณภาพครูที่ปรึกษา วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร ได้แก่

- 1) พฤติกรรมการให้คำปรึกษา
- 2) บุคลิกภาพ

3.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล ซึ่งศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามกรอบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานว่าด้วยผลการจัดการศึกษา กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ วัดจากตัวแปร สังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่

- 1) การเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง
- 2) การเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน
- 3) การเป็นคนดีของสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

โมเดลเชิงสาเหตุทุกระดับ หมายถึง โมเดลที่แสดงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างตัวแปร 2 ระดับ คือระดับจุลภาคหรือระดับนักเรียนและระดับมหภาคหรือระดับห้องเรียน แล้วนำมาบูรณาการเข้าด้วยกัน

ความตรงของโมเดล หมายถึง การที่โมเดลตามสมมติฐานทางทฤษฎี (proposed model) ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่า χ^2 ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน ได้แก่ χ^2/df , ดัชนี Tucker-Lewis Index (TLI), ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI), ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA), ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR), ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เป็นต้น

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 จังหวัดสตูล ปีการศึกษา 2559

นักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึง สังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในพื้นที่จังหวัดสตูล ที่มีความแตกต่างด้านภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณี การแต่งกาย ศาสนกิจ พิธีการต่างๆ มาอยู่ร่วมกันในบริเวณร่วมดินแดนเดียวกัน

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติตามกรอบที่ สมศ. ได้กำหนดเอาไว้ในมาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษา กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน โดยกำหนดให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามเกณฑ์ชี้วัด 3 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ ด้านการเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ด้านการเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน และด้านการเป็นคนดีของสังคม

การเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ได้แก่ บำรุง ดูแล กตัญญู สร้างความสุข ความสบายใจให้พ่อแม่หรือผู้ปกครอง ตามอัตภาพ ช่วยทำกิจธุระ การงาน รักษาชื่อเสียงวงศ์สกุล ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นลูกที่ดี

การเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะของการเป็นนักเรียนที่ดี ได้แก่ สุภาพ นอบน้อม โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมั่นในการเรียนดูแลรักษาสถานที่และสิ่งของทั้งส่วนรวมและส่วนตัว อยู่อย่างพอเพียง รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ รักความเป็นไทย และยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และผู้เรียนที่ไม่ขาดเรียน ไม่มาสาย และไม่มีปัญหาด้านการปกครอง

การเป็นคนดีของสังคม หมายถึง ผู้เรียนให้การช่วยเหลือผู้อื่นหรือส่วนรวมในฐานะสมาชิกของสังคมและปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาจนเป็นนิสัย เช่น บริจาคเพื่อสาธารณกุศล ช่วยทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ ดูแลผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ เป็นต้น

ปัจจัยระดับนักเรียน หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ประกอบไปด้วย (1) ลักษณะมุ่งอนาคต วัดจากตัวแปรที่สังเกตได้ ได้แก่ การคาดการณ์ไกล การวางแผนและแก้ปัญหาการรู้จักรอคอยและเพียรพยายาม (2) ความฉลาดทางอารมณ์ วัดจากตัวแปรที่สังเกตได้ ได้แก่ ความดี ความเก่ง ความสุข (3) สัมพันธภาพ วัดจากตัวแปรที่สังเกตได้ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง การรายงานของนักเรียนเกี่ยวกับความสามารถในการคาดการณ์ไกล เล็งเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนในอนาคต การวางแผนดำเนินงานตามเป้าหมาย รู้จักเลือกที่จะกระทำ แก้ปัญหาและรอคอย มีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อประสบความสำเร็จในอนาคต โดยวัดจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน ; งามตา วณิชทานนท์; และคณะ (2536) ซึ่งประกอบไปด้วย

การคาดการณ์ไกล หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล ตัดสินใจเลือกการกระทำที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การวางแผนและแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อให้ถึงเป้าหมายนั้น

การรู้จักรอคอยและเพียรพยายาม หมายถึง การเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงการอดได้ รอได้และเชื่อว่าการกระทำของตนจะส่งผลให้เกิดผลดีตามที่ตนต้องการ มีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อผลสำเร็จในอนาคต

ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการความรู้สึกและอารมณ์ของตนเอง ในการที่จะเผชิญกับอุปสรรคและข้อขัดแย้งต่างๆ ได้อย่างไม่คับข้องใจ ทนแรงเสียดทานจากภายนอกที่มาปะทะอารมณ์ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเพื่อการสร้างแรงจูงใจในตนเอง รู้จักมองโลกในแง่ดี ใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยวัดจากแบบวัดที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (2543ช) ฉบับเด็กอายุ 12 - 17 ปี ซึ่งประกอบไปด้วย

ด้านความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ด้านความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ด้านความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พึงพอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ

สัมพันธภาพ หมายถึง พฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ตอบโต้ระหว่างบุคคลเพื่อทำความรู้จักกันให้ได้มาซึ่งความรักใคร่ ความเข้าใจอันดีต่อกันอันจะนำมาซึ่งความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันของบุคคลสามารถวัดได้จาก สัมพันธภาพภายในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน โดยวัดจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สัมพันธภาพภายในครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติตนที่นักเรียนแสดงต่อบุคคลในครอบครัว เช่น การเคารพ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การให้กำลังใจเห็นอกเห็นใจ และการปฏิบัติตนที่บุคคลในครอบครัวแสดงต่อนักเรียน เช่น การให้ความรักดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา ยอมรับความคิดเห็นหรือยินดีกับความสำเร็จของนักเรียน

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู การปฏิบัติตนระหว่างครูและนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนที่แสดงให้เห็นถึงความรักเอาใจใส่ การส่งเสริมให้กำลังใจ ความใกล้ชิดสนิทสนม ความยุติธรรม การลงโทษอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการอธิบายบทเรียน และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การปฏิบัติตนที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความเกี่ยวข้องกัน มีการปฏิสัมพันธ์ตอบโต้ระหว่างบุคคลนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

ปัจจัยระดับห้องเรียน หมายถึง คุณลักษณะของห้องเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบไปด้วย (1) บรรยากาศภายในชั้นเรียน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ บรรยากาศทางกายภาพ บรรยากาศทางจิตวิทยา และบรรยากาศทางสังคม (2) คุณภาพครูที่ปรึกษา วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ พฤติกรรมการให้คำปรึกษา และบุคลิกภาพ

บรรยากาศภายในชั้นเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวผู้เรียนในห้องเรียน ประกอบด้วยบรรยากาศทางกายภาพ บรรยากาศทางสังคม และบรรยากาศทางการศึกษา โดยวัดจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บรรยากาศทางกายภาพ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย น่าดู มีความสะอาด สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี ปราศจากเสียงรบกวน มีเครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้การเรียนของนักเรียนสะดวกขึ้น

บรรยากาศทางจิตใจ หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่นักเรียนรู้สึกสบายใจ มีความอบอุ่น มีความเป็นกันเอง คำนึงถึงกันและมีความรักความศรัทธาต่อผู้สอน ตลอดจนมีอิสระในความคิดกล้าแสดงออกอย่างมีระเบียบวินัยในชั้นเรียน การให้ความร่วมมือกันและกัน

บรรยากาศทางสังคม หมายถึง บรรยากาศที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในห้องเรียน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในห้อง ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

คุณภาพครูที่ปรึกษา หมายถึง คุณลักษณะของครูที่ปรึกษาประจำห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบไปด้วย บุคลิกภาพและพฤติกรรมการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือสนับสนุน แนะนำเกี่ยวกับการเรียน การปรับตัว การพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาเขียนเป็นแผนภาพโมเดลแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อให้เห็นรายละเอียดการเชื่อมโยงของตัวแปรที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูลโดยอาศัยแนวคิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของ สมศ. ที่ได้กำหนดในมาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษา กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐานตัวบ่งชี้ที่ 2 ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 และจากการรวบรวมเอกสารงานวิจัยต่างๆ

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดสตูล ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยระดับนักเรียน และปัจจัยระดับห้องเรียน

1. ปัจจัยระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความฉลาดทางอารมณ์ และสัมพันธภาพ

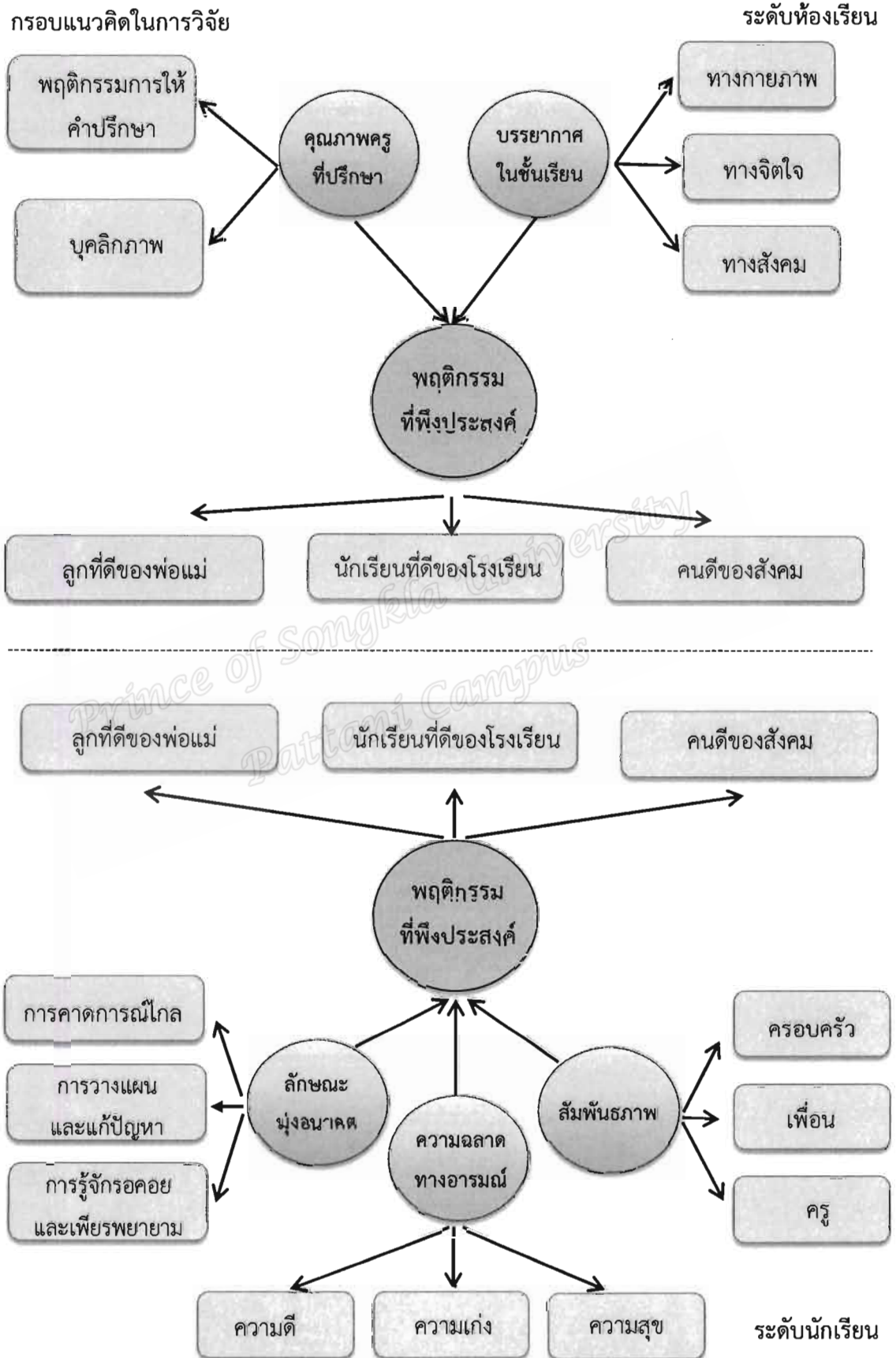
2. ปัจจัยระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล ได้แก่ บรรยากาศภายในชั้นเรียนและคุณภาพครูที่ปรึกษา

โดยที่งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยพระระดับที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงขององค์กรทางการศึกษาที่มีความเป็นระดับชั้นลดหลั่น ดังนั้นกรอบแนวคิดในการวิจัยจึงอยู่ในรูปโมเดลสมการโครงสร้างพระระดับที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 1

จากภาพที่ 1 ปัจจัยระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล ประกอบไปด้วย (1) ลักษณะมุ่งอนาคต วัดจากตัวแปรที่สังเกตได้ ได้แก่ การคาดการณ์ไกล การวางแผนและแก้ปัญหา การรู้จักรอคอยและเพียรพยายาม (2) ความฉลาดทางอารมณ์ วัดจากตัวแปรที่สังเกตได้ ได้แก่ ความดี ความเก่ง ความสุข (3) สัมพันธภาพ วัดจากตัวแปรที่สังเกตได้ ได้แก่ สัมพันธภาพภายในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ปัจจัยระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล ประกอบไปด้วย (1) บรรยากาศภายในชั้นเรียน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ บรรยากาศทางกายภาพ บรรยากาศทางจิตวิทยา และบรรยากาศทางสังคม (2) คุณภาพครูที่ปรึกษา วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ พฤติกรรมการให้คำปรึกษา และบุคลิกภาพ

สำหรับตัวแปรตามคือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล วัดจากตัวแปรสังเกตได้ดังนี้ 1) ด้านการเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง 2) ด้านการเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน 3) ด้านการเป็นคนดีของสังคม

ภาพที่ 1 โมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เชิงนโยบาย

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ด้วยสมการโครงสร้างพหุระดับทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้องและครอบคลุม เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรม สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อการพัฒนา นักเรียนที่อยู่ในสภาพมีความแตกต่างด้านภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งชนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนกิจพิธีการต่างๆ ให้เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของประเทศชาติต่อไป

เชิงปฏิบัติ

จากผลการศึกษาทำให้ทราบถึงความสำคัญของครูที่ปรึกษาที่มีต่อพฤติกรรมพึงประสงค์ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดสตูล ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสตูล ที่รับผิดชอบดูแลนโยบายเกี่ยวกับการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการคัดเลือกและพัฒนาครูที่ปรึกษา ให้รับรู้ถึงบทบาทและความสำคัญต่อการให้คำปรึกษา ติดตามนักเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรมให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป

Prince of Songkhla University
Pattani Campus